

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Verplichting en verantwoordelijkheid op Staatkundig terrein.

Groen's woord van 1840 geldt nog.

„En wat moet... in 't bijzonder de Christen verrigten? Of moet hij wellicht niets verrigten? De handen slap laten hangen, en Gods oordeelen ootmoedig afbidden of werkeloos verbeiden? Ik geloof dat zij wier hart voor den invloed van het Evangelie geopend is geworden, wel verre van zich aan de behartiging der vaderlandsche aangelegenheden te mogen onttrekken, een dubbele verplichting en verantwoordelijkheid hebben”.

Het is zeker niet overbodig in dezen tijd nog eens te herinneren aan deze woorden van Groen van Prinsterer, welke juist een eeuw geleden werden geschreven.

Immers, in Maart 1840 was het, dat de groote strijder tegen ongelof en revolutie zijn „Bijdrage tot Herziening der Grondwet in Nederlandschen zin” het licht deed zien, waarin de bovengeciteerde woorden voorkomen.

In een weekblad als „De Reformatie” is het natuurlijk niet de plaats om in het bijzonder na te gaan, welke wijzigingen naar het oordeel van Groen in de Grondwet moesten worden aangebracht, om deze een herziening „in Nederlandschen zin” te doen ondergaan.

Wel echter is het van belang er nog eens op te wijzen, dat Groen's „Bijdrage” er niet in de eerste plaats op gericht was om aan te dringen op spoedige Grondwetsherziening, aangezien hij van meening was, dat er al heel wat gewonnen zou zijn, indien de Grondwet inderdaad gehandhaafd werd.

Want dat was een van zijn voornaamste grieven, dat de Koning de Grondwet niet nageleefd had, dat de Ministers zich als willoze instrumenten hebben laten gebruiken en dus voor de niet-naleving der Grondwet mede-verantwoordelijk waren, dat de Staten-Generaal zich ontrouwe wachters hebben getoond en voor de rechten van volk en volksvertegenwoordiging niet op de bres hebben gestaan en dat, eindelijk, de natie tegenover het gouvernement de grootste onverschilligheid in de handhaving van haar rechten heeft betoond.

En zoo is het dan ook niet te verwonderen, dat Groen de vraag stelde: „waaruit is deze noodlottige samenwerking ontstaan? waarom is de Grondwet niet gehandhaafd geworden?”

Maar hij wist ook zelf het antwoord wel. De Grondwet was niet gehandhaafd, omdat „een algemeen en onheil-aanbrengend beginsel sterker dan de aard der instellingen en dan de bedoelingen der menschen is geweest”. En de eerste voorwaarde van verbetering in den toestand, waarin ons land destijds verkeerde, was, volgens Groen, de aanneming van echte en Nederlandsche beginselen, omdat slechts hierdoor aan de Grondwet zou kunnen worden gegeven, hetgeen zij behoefde, n.l.: „geen liberale herziening, geen herziening enkel in schijn, geen afschaffing, maar behoud en verbetering in een antirevolutionairen en christelijk-historischen zin”.

Daartoe waren echte beginselen onmisbaar en die echte, Nederlandsche beginselen werden door slechts weinigen gekend en beleden.

De beginselen der revolutie hadden ook in ons land wortel geschoten, het liberalisme vierde hoogtij en zelfs de Koning is, naar de woorden van Groen, „in zijn Persoon en Huis, meermalen het slagtoffer der liberale theorieën geweest”.

De vruchten van den vrijheidsboom, welke ook in ons land geplant werd, waren wrange vruchten. De goddelijke oorsprong van het gezag werd ontkend, de Kerk werd aan banden gelegd, het onderwijs als Overheidstaak beschouwd, de decentralisatie van bestuur in de Grondwet bepaald, werd in de praktijk allerminst voldoende doorgevoerd.

Is het wonder dat er verzet rees en dat velen, met Groen, de toepassing van de verderfelijke beginselen niet meer wilden? En dat Groen daartegenover een staatsrecht aanpreekt aan het revolutionaire staatsrecht tegenovergesteld, een staatsrecht, waarbij God niet uit den Staat gesloten werd. Een staatsrecht, dat Nederland erkende als een historischen Staat, waarin niet alle vrijheden en rechten door revolutionaire aanmatiging vernietigd hebben kunnen worden; dat Nederland erkende als een Christelijk land, waarin verbodiging van het Evangelie het recht en de plicht van Overheid en onderdaan is en waar de Overheid, Christelijk of niet, aan deze hoogste landswet gebonden is; dat Nederland erkende als een Protestantischen Staat, als een land, waar het eenhoofdig gezag lang heeft bestaan, een vrij land, waar de rechten van de bijzondere personen en van corporatiën van allerhanden aard geëerbiedigd „en de Natie, zoo dikwerf zij niet onder het juk der Aristocraten gebragt werd, een belangrijken invloed op de behandeling der Staats-aangelegenheden had”.

Ziehier de „hoofdtrekken” van het Nederlandsch

Maar ik krijg nu langzamerhand genoeg van een methode, die weinig vrucht draagt; de methode van: als tien punten behandeld zijn, op één of twee ervan debatteeren, en de rest dan doen vergeten.

Voor ik dus verder ga, wil ik thans even pauzeeren, om dr Kaajan gelegenheid te geven, zichzelf te „eeren”, door dit verhaal aan zijn lezers, voor wat het kardinale puntje betreft, door te geven. En hun te zeggen, dat het bericht, dat hem goud waard was, onjuist was.

a. Inzake het stellen van het probleem.

b. Inzake het reproduceeren van het te Emden doorgegeven antwoord.

Want daar staat letterlijk: het ging om kinderen, die voor rekening van de gereformeerde kerk lagen. Men moge tegen de methode, waarop vroeger de hervorming van overheidswege werd doorgevoerd, nog zooveel bezwaren hebben, maar het feit veronachtzamen mag men niet.

Men moet de kerkhistorie niet verwaarloosen, zooals prof. Hepp, maar dan naar den verkeerden kant, nog onlangs volkomen terecht, bulletindeerde.

K. S.

1). Cursivering van De Heraut!

2) Ad decimum fratrum Coloniensium questionem, an licet Papistae ALICIUS infantes baptizare, qui testatur Baptismi formam in Ecclesiis reformatis receptam, sibi periorum videri quam eam quae in papatu usurpatur, Qui sibi satisfieri cupiunt, exemplar aumant articuli a fratribus Genevensibus ea de re conscripti.

3) Vgl. B. v. Meer, de Synode te Emden 1571 (diss.), 's-Gravenhage, Nijhoff, 1892, 254; Werken der Marnix Vereninging, serie II, deel III, pag. 93.

„OM DE JEUGD DER KERK”.

Dr Chr. W. J. Teeuwen heeft bij de firma J. H. Kok te Kampen een brochure gepubliceerd „Om de Jeugd der Kerk”. Dat wij er enkele woorden aan wijden, vindt zijn verklaring in twee redenen.

Allereerst in het belang van het onderwerp: ieder erkent het.

Maar voorts in het gevaar, dat ook de behandeling der door ds Teeuwen aan de orde gestelde kwestie, zou doodloopen zonder dat dit noodig is.

Eerlijk gezegd, ik was een oogenblik bang, dat het met deze zaak zou gaan, zooals het wel meer het geval is. Iemand zegt wat; een ander, meestal een opponent, brengt hem onder in een zekere klasse; de besprokene wil tot die klasse niet behooren, gelooft ook niet, dat hij zakelijk er toe gerekend worden mag, maar ziet zich toch maar door anderen er in geplaatst; wrovel ontstaat, de discussie verloopt, en — alles blijft bij het oude, behalve dan, dat er weer wat „kapot” gemaakt is; hetgeen soms op de zachtste manier in zijn werk gaat. Meestal zelfs op die zachte manier.

Nu verwijt ik in dezen niemand iets; want daarvoor heb ik de besprekingen van Teeuwen's brochure te haastig doorgevoelen. Ik heb het dus niet tegen iemand, wien dan ook. Ik weet alleen maar stemmen te hebben vernomen, die zeiden: Teeuwen wil geen principiële vorming van de jeugd, de Bonden willen haar wel; er is dus een onverzoenlijke tegenstelling: praten geeft ook al niet meer. Zoo ongeveer als toen dr Kuiper tot zijn criticus Ten Hoor zei: u is nominalist, ik ben realist, dat waren de vaders ook, praten helpt dus niet. Waarmee de voor een deel wel zakelijke bezwaren van Ten Hoor van de baan waren. En waarmee tevens dr Kuiper in dezelfde fout was vervallen als die hij zijn tegenstander (deels terecht) kon verwijten; had laatstgenoemde heel wat opvattingen van dr Kuiper geplaatst in het schema van diens begeerten inzake de solutie der toenmalige opleidingskwestie, en daarin grootendeels ongelijk gehad, Kuiper ging nu Ten Hoor onderbrengen bij de nominalisten. En de man was daar toch heus onschuldig aan.

Om naar de brochure-Teeuwen terug te keeren: is het waar, dat hij geen principiële vorming wil?

Maar dan is de aanhef van zijn brochure toch wel zeer wonderlijk. Hij wijst er op, dat vaak 70, 80 à 90 % in onze groote steden geen belangstelling heeft voor het bestaande jeugdwerk. Enkele mogelijke oorzaken worden dan opgesomd, maar toch nemen die de ongerustheid van schrijver niet weg; waaraan hij, geloof ik, gelijk heeft. Ook het catechisatiebezoek erkent hij nog vrijwel bevredigend te zijn. Prof. Dijk noemde een catechisatiebezoek van 90 %. Ik beken eerlijk, dat dit op onderzoek rustende cijfer mij zeer verwonderd heeft; dat ik evenwel graag buk voor het wel door prof. Dijk, maar niet door mij ingestelde onderzoek; maar me toch niet ontworstelen kan aan den indruk, dat de hem verstrekte opgaven van catechisatiebezoek misschien hier en daar meer met de ingeschrevenen, die zich wel eens vertoond hebben, rekt, dan met de werkelijk trouw opkomenden. Ik kan me natuurlijk vergissen, en als 't zou blijken, zou ik dankbaar zijn.

In elk geval, ds Teeuwen neemt het cijfer, dat prof. Dijk gaf, zonder verder voorbehoud aan. Evenwel, hij laat er op volgen:

„Maar het bedenkelijke is hierin gelegen, dat met name in de groote bevolkingseentra de belangstelling van een al te groot percentage onzer jonge menschen niet verder gaat dan wat de catechisatie toch wel zeer summierlijk biedt. Tot een diepere en breedere beginselstudie schijnt het daar maar niet te willen komen.” „Wel de catechisatie bezoeken, maar verder geen diepere belangstelling voor onze beginselen toonen — maakt dit juist het vraagstuk van die indifferentie niet des te pijnlijker?”, aldus vraagt ds Teeuwen.

Me dunkt, deze aanpak van het thema geeft toch

niet den indruk, dat schrijver de principiële vorming kwijt wil.

En als hij op bl. 16 het heeft over den „jeugd-deputaat”, wiens aanstelling door ds Teeuwen vurig begeerd wordt, dan acht hij diens benoeming gerechtvaardigd „alleen in het feit, dat de kerk de principiële vorming van haar jeugd aan bepaalde organisaties heeft overgelaten”. Vandaar, zoo zegt hij, dat er ook een officiële relatie moet zijn tusschen kerk en jeugdorganisaties.

Ik kan dit „vandaar” alleen zóó uitleggen, dat de schrijver de principiële vorming wil gehandhaafd zien; en dat hij om die reden dan ook de bemoeienis der kerken wil zien uitgebreid. Wilde hij de principiële vorming cadeau doen, dan zou eigenlijk naar zijn eigen zeggen heel de grondslag voor zijn verlangen naar een jeugddeputaat zijn weggenomen.

Nu kan men van ds Teeuwen verschillen zooveel men wil. Maar zou het niet goed zijn, de bespreking vrij te houden van een dilemma, die door zijn woorden toch werkelijk niet is opgedrongen, en die niet behoeft te worden gezien als het enige raam, waarin gestemd kan worden over zijn desiderata?

Wat die desiderata dan zijn, kunnen we later onder de oogen zien.

Voor ditmaal volstaan we hiermee.

K. S.

TWEE VRAGEN.

Dezer dagen werden mij enkele vragen gesteld, waarop ik gaarne hier antwoord; hetgeen geen invatatie beteekent tot leverantie der stoffe voor een vragenboek...

De eerste vraag betreft Job 42:5, volgens Statenvertaling: met het gehoor des oors heb ik U gehoord, maar nu ziet U mijn oog. Vragers had wel eens vernomen, dat dit laatste het „mystieke” zien was, als zodanig hooger staande, dan het alleen-maar-hooren.

Dat evenwel reeds volgens de kanttekenaren hier geen reden is, om den mystieken kant uit te gaan, leert de kanttekening; daar wordt van dat „zien” gezegd: „te weten, niet in uw goddelijk wezen, maar in het tekenen uwer openbaring”; de kanttekening denkt aan het „onweder”, het bijzondere stormteeken, 38:1; 40:1. Aan een „onmiddellijk” zien denkt hij dus niet; het openbaringsmiddel is hem conditie voor dat „zien”. Ook de moderne Leidsche Vertaling denkt bij dat „zien” aan dien storm. Prof. Bleeker vertaalt:

slechts van hooren zeggen had ik van U vernomen, doch thans heb ik met eigen oogen U gezien.

Volgens hem zou het eerste lid slaan op de overlevering, die bijkens het boek voor Job ook menige dwaling had meegebracht, maar zou hij thans uit eigen oogen hebben gezien.

Prof. van Gelderen, Hoofdp. 2e dr., 74, leest er dit in, dat Job erkent, nog altoos meerdere voorlichting noodig te hebben, al is er ook tusschen zijne vroegere godskennis en zijne tegenwoordige een onderscheid als tusschen hooren en zien. Dat dit zien niet de openbaring uitsluit, noch „onmiddellijk” is, bewijst én het feit, dat Job nog meer voorlichting behoeft, alsmede, dat hij hier antwoord geeft op een tweemaal tot hem gekomen spreken Gods (v. Gelderen, 73). Wat het tekenen van het onweder betreft, men leze prof. van Gelderen: „De Almachtige antwoordde mij”, — zoo heeft Job in dwaze vermetelheid geroepen aan 'teind van zijne laatste lange rede (31:35). Welnu, de Almachtige zal spreken. Maar in Zijn spreken openbaart Hij Zich dan ook als de Almachtige. Hij spreekt, gelijk Hij gesproken heeft op Sinaï”.

In dat tekenen ging hooren met zien samen.

In elk geval is van eenig onmiddellijk zien geen sprake.

Andere verklaringen laten we nu maar rusten.

▼

De tweede vraag, naar aanleiding van dezelfde bespreking, die de vorige inspireerde, mij gesteld, luidt aldus:

Wat hebben we nu eigenlijk te verstaan onder de klaarlijkheid en/of de doorzichtigheid der Heilige Schrift? Ik vind juist, dat de Schrift voor ons (voor het volk onder den preekstoel) op veel plaatsen ik zou haast zeggen ondoorzichtig is, b.v. in de profeten, in de brieven, en in de Openbaringen.

Antwoord: wij verstaan er onder, dat de Schrift, wijl van den Vader der lichten afkomstig, een licht is, dat schijnt; en voorts, dat ze door Gods paedagogische en almachtige zorg zóó geschreven is, dat, al blijven er onpeilbare diepten in, ieder, ook de ongeleerde, die zich ernstig met haar bezighoudt, den weg der zaligheid er duidelijk in vinden kan; daar is geen kerkgezag voor noodig, want — dit tegenover de Roomschen — de Schrift rust niet op de kerk, doch de kerk op de Schrift. Dat niemand de Schrift geheel en al „aan” kan, komt van haar goddelijken inhoud; ook in den hemel blijven onpeilbare diepten. Maar wie ernstig wil, kan uit de Schrift weten wat hij noodig heeft, om met God te leven in verzoende betrekking. Natuurlijk moeten wij de Schrift zelf niet belasten met gebrekkige vertalingen, etc.

K. S.

staatsrecht in anti-revolutionaire zin, zooals dit nader door Groen in zijn „Bijdrage" is ontwikkeld.

Voor Godsdienst, gezag en vrijheid kwam de grondlegger der Anti-Revolutionaire Partij op. Want, zoo schreef hij: „zonder Godsdienst kan er geen wezenlijk gezag; zonder gezag geene wezenlijke vrijheid bestaan".

En hij beloofde dan verder: „Zoodra de Overheid niet meer op het terrein der revolutie zal staan, is zij in de mogelijkheid, zonder eenig gevaar, ruimschoots deze vrijheid, zonder welke er geene regelmatige ontwikkeling der Natie kan zijn, te verleenen; en, wat meer zegt, zij kan ook die vrijheid eerbiedigen welke voor iederen mensch, onder elken Staatsvorm, de meest belangrijke is. Ik bedoel de vrijheid van geweten; gelijk zij de vrijheid van drukpers, de vrijheid van Godsdienst, de vrijheid van de vrijheid der Kerk, en de vrijheid van Onderwijs omvat".

Groen wenschte — al had hij geen haast — inderdaad Grondwetsherziening, doch het doel, waarop het oog gericht moest zijn, was „de Grondwet, in zoo ver zij de uitdrukking is der liberale begrippen, die uitdrukking te doen worden der nationale regten; met andere woorden, haar te zuiveren van den revolutionairen zuurdeesem, waarmede zij in meer dan één opzicht is doortrokken".

Dit doel — Groen wist het wel — zou echter alleen bereikt kunnen worden, indien er in de geestesgesteldheid van het volk een omkeer kwam. En hij merkte dan ook op:

„Belofte van handhaving en poging tot herziening beteekenen niets, ten ware men terugkeert tot de leer welke in Gods wil den oorsprong van regt, gezag, en vrijheid, den grondslag der Maatschappijen, en het rigtsnoer der Overheid vindt. Zoodra men dit rustpunt heeft, zal men goede wetten niet slechts kunnen maken, maar ook ten uitvoer kunnen leggen".

Niet het minst belangrijk nog voor dezen tijd is de waarschuwing, welke Groen in het laatste hoofdstuk, in zijn „Besluit", richtte tot de Regeering, tot de Staten-Generaal en tot het Nederlandsche Volk.

Aan het adres van de Regeering merkte hij o.m. op: „Hier te lande is de Regeering zwak of sterk, naarmate zij hare kracht in milde en vrijzinnige begrippen, of in Christelijke en historische beginselen zoekt".

De waarschuwing, welke de loop der gebeurtenissen in het midden der vorige eeuw, voor de Staten-Generaal inhield, gaf Groen als volgt weer:

„Men verbeelde zich niet dat het gevaar enkel Koningen en oude Stamhuizen geldt. Nadat eenmaal het revolutie-beginsel ten grondslag der Staatsinrichting was gelegd, hebben de omwentelingen zich dikwerf en doorgaans bij verandering der Overheid bepaald, met zeer geringe wijziging der gansche organisatie van den Constitutionelen Staat. Meestal was er eenvormigheid, ook onder schijnbare afwisseling der vormen; overneming der nalatenschap van het gevallen Bewind, met belofte van meer vrijheid, of glorie, of kracht; ter zijdestelling van allen wezenlijken invloed der Natie, op grond dat zij genoeg aan de Constitutionele waarborgen had. Dit zal niet zoo kunnen voortgaan op den duur. Europa snelt, naar het schijnt, wederom een ander soort van omwenteling te gemoet. Het Constitutioneel Gouvernement, vroeger het voorwerp, ik mag bijna zeggen, van aanbidding, is bij de meesten geheel in minachting geraakt. En zou die minachting niet grootendeels uit het verlamd zijn van de groote drijfveer der machine, dat is, uit de slapheid der Nationale Vertegenwoordiging, uit hare krachteloosheid ten goede, worden verklaard?"

Ernstige woorden, welke ook voor dezen tijd geschreven zouden kunnen zijn. Hoe ernstig de toestand ook was, toch was Groen van oordeel, dat de moed nog niet behoefde verloren te worden. En hij merkte iets verder dan ook op: „Het jaren lang verzuimde kan wellicht nog worden hersteld. Als de leden zich bedienen van hunne regten ter vervulling van hunne plichten. Als zij hunne talenten dienstbaar maken aan de bevordering der Nationale belangen. Als zij, ook in de behandeling der aangelegenheden van den Staat, zonder vrees en zonder overdrijving, in den krachten zin des woords, Nederlanders en Christenen zijn".

Ten slotte had ook de nalie aan waarschuwing behoefte. Donker toch was het verschiep. Dreigende tweedracht, toenemend gebrek aan zedelijkheid, aan godsdienstigheid, aan Christelijk geloof. „Lands financiën ontredderd. Naburen, vijandig, nijdverig, heerschzuchtig".

Waarlijk, indien men den toestand en het gedrag der natie bij haar geschiedenis en roeping vergeleek, was het alsof ook de laatste bemoedigende gedachte zou ontzinken.

De weldadigheden Gods over Nederland waren vele geweest. „Zouden er in Nederland minder tekenen dan te Capernaüm zijn geschied?" zoo vroeg Groen. En hij voegde er aan toe: „Laat

ons niet vergeten dat er een einde aan Gods langmoedigheid, een begin Zijner oordeelen is, niet ter beproefing, niet ter loutering meer, maar ten verdere; dat er, voor Natien, zoowel als voor personen, die het Evangelie gekend hebben, schatten Zijner liefde, maar ook schatten Zijner langgetergde gerechtigheid zijn".

Terstond daarop laat hij dan hooren de vragen aan het begin van dit artikel geciteerd, met het daarbij vermelde antwoord.

En wat is dan de dubbele verplichting en verantwoordelijkheid, welke in het bijzonder de Christenen hebben?

„Het gebed is de eerste hunner plichten, en de grootste dienst welke zij aan het Vaderland kunnen bewijzen.... Ja, het krachtig gebed eens rechtvaardigen vermag veel; doch, wanneer God de middelen schonk, wordt de werkzaamheid niet buitengesloten, wat zeg ik? zij wordt ondersteund, geheiligd, verdubbeld. Bidt, als of ge niets; werkt, onder opzien tot den Verhoorder des gebeds, als of ge alles kunt vermag".

Indien de Christenen hun plicht zouden doen, zouden zij de uitkomst ook aan God kunnen overlaten. Alleen dan zouden er ook in de toekomst nog lichtpunten zijn. Want, zoo besloot Groen zijn „Bijdrage", „wat, bij Christelijken zin, een ootmoedig en heilbegeerig Nederland zou kunnen worden, dat berekene hij die de uitgestrektheid van Gods beloften aan Natien die Hem dienen, berekenbaar acht. Gelukkig Nederland.... indien het behoefte gevoelt om weder te keeren tot den God wiens duizendwerf verbeurde gunst misschien nog voor ons weggelegd is; indien het leert dat elke ware herziening der Grondwet met het aannemen van Gods wet begint; indien het, door schuldbesef en aanbidding, zich het uitzicht opent om, gespaard en gelouterd, een toonbeeld van Gods genade te zijn, tot in de verste nakomeling-schap".

Zoo spreekt Groen van Prinsterer nog in dezen tijd tot allen die het zich tot plicht rekenen op staatkundig terrein den strijd aan te binden tegen ongelooft en revolutie en om uit te dragen de be-nier, waarin geschreven staat: Tegen de Revolutie het Evangelie!

A. R. DE KWAADSTENIET.

UIT DE HISTORIE

Dr. A. Kuyper over de Belijdenis.

II.

Het eerste wat we van Kuyper willen vernemen is zijn visie op het ontstaan van de belijdenis der Kerk. Met name zal ons belang inboezemen zijn kijk op de taak, den invloed der theologische wetenschap daarbij.

Daarover sprekend, keert Dr. Kuyper zich met kracht tegen de opvatting, dat het assimileeren en reproduceeren van de waarheid der Schrift aan de wetenschap als zoodanig zou overgelaten zijn.

Neen, dat is de taak der Kerk.

In haar is een geestelijke werkelijkheid, een geestelijk leven, gewrocht door den Heiligen Geest. Die in haar woont en haar nu in de geestelijke ontwikkeling leidt. En tegelijk is in de Kerk, in verband met, en als gevolg van dat eerste, een verlichting, eveneens een werk van den Heiligen Geest. Die daardoor een geestelijk inzicht geeft in de geopenbaarde waarheid Gods. Deze beide, die geestelijke werkelijkheid en die geestelijke verlichting, niet gezien als individuele gaven, maar als geschenken aan, en werkende in de gansche Kerk, zijn de subjectieve voorwaarden van het belijden, en dus van de dogmavorming der Kerk.

Ware nu de assimilering en reproductie van den waarheidsinhoud der Heilige Schrift aan de wetenschap, als zoodanig, overgelaten, zoo zou het de taak van deze groep (van dogmatologische vakken der theologische wetenschap, C. V.) zijn, om suo marte den inhoud der Openbaring te voorschijn te brengen, haar „begrijpbaar" te ontleden, en het ontlede systematisch te ordenen. Zoo intusschen staat de zaak niet, en kan ze niet staan, wijl de geopenbaarde waarheid alsdan een loutere abstractie zou moeten wezen. Dit echter is ze geenszins. De geopenbaarde waarheid staat in verband met de geestelijke realiteit, waarvan ze den logischen inhoud uitsprekt. Dit nu maakt, dat ook de Kerk van Christus, waar ze deze waarheid erkent en in zich opneemt, dit niet doet door middel van een abstractie, die afgescheiden is van haar geestelijk leven, maar zoo, dat ze geestelijk eerst de realiteit, waarvan deze waarheid de uitdrukking is, grijpt; alnu door de geopenbaarde waarheid deze mystieke realiteit voor zich verklaard vindt; en op grond van dezen concursus deze waarheid tegelijk beleeft en belijdt. Het geestelijk leven in de Kerk van Christus is alzoo de realiteit, waardoor subjectief de waarheid der Openbaring gedragen wordt, en slechts voor zooverre haar belijdenis door dezen geestelijken achtergrond gesteund wordt, kan gezegd, dat ze den inhoud der Openbaring in zich heeft opgenomen, en alzoo in staat is om haar te reflecteeren¹⁾.

Wanneer Kuyper hier spreekt van de Kerk, dan bedoelt hij daarmee de Kerk in haar institutionele gestalte.

Bestond nu de Kerk alleen organisch, en niet ook institutioneel, zoo zou dit geestelijk inzicht in de waarheid geen ander steunpunt vinden dan in de publieke opinie der Christenheid, en juist deswege vaag van vorm blijven, en elke scherp geformuleerde uitdrukking derven. De stroom der belijdenis zou aldoor troebel blijven; elke poging om tot op den bodem van dezen stroom te zien zou falen; en nimmer zouden zijn wateren als kristal voor ons schitteren kunnen. Dit werd eerst mogelijk door het institutionele optreden der Kerk, voorzien met haar van Christus ingestelde ambten, en aldus in staat om op Concilie en Synode te belijden met eenparige stem. Stonden nu deze ambten en deze Concilieën buiten het regiment van den Christus en evenzoo buiten de leiding van den Heiligen Geest, dan zou dit tot niets leiden. Maar nu, zoo dikwijls de Kerk van Christus vergaderd is, ook de in haar wonende Heilige Geest zijn tegenwoordigheid doet gevoelen, verkrijgt zulk een uitspraak van de institutionele Kerk een hooger en ander karakter dan de uitspraak van een vergadering van geleerden... Met het Gutachten van een faculteit, met het besluit van een vergadering van schoolgeleerden, of met de opinie van een enkel theoloog, mag zulk een dogmatische fixering nooit op één lijn worden gesteld. Ze komt op uit andere motieven, er werken andere factoren op in, en ze vindt op gansch andere wijze ingang²⁾.

De belijdenis der Kerk, of, wat hetzelfde is, de dogmata der Kerk moeten nooit op zichzelf worden gezien. Ze zijn de vaststelling van wat de Kerk als inhoud van Gods Openbaring greep. Zij blijven steeds de levende weergave der Openbaring. Ze geven alleen het altijd levende Woord Gods in de taal der Kerk van Christus. Ze hebben dus ook een geheel ander en een veel geringer gezag dan de Heilige Schrift.

Wel moet dus gewaakt tegen elke poging, om aan zulk een dogmatische fixering, buiten verband met de Heilige Schrift, als ook haar principium, een met de Schrift gelijkstaand gezag toe te kennen. Dit ware den stengel afsnijden van zijn wortel. Gelijk de Schrift altijd primair is, zoo blijft de dogmatische fundeering altoos secundair. Het relatieve blijft ook hier steeds zijn steunpunt vinden in het absolute. Maar is eenmaal, ten gevolge van allerlei antithese en worsteling, het in de organische Kerk schullende besef van de waarheid tot institutionele belijdenis gekomen, dan is die belijdenis niet de vrucht van wetenschappelijk onderzoek, noch van abstract intellectuele inspanning, maar dan is in deze dogmatische fixering het inzicht in de waarheid der Openbaring, voor zoover dit gegund wordt, eene gave, die van Christuswege door den Heiligen Geest, aan de Kerk toekomt, en alzoo blijvende waarde bezit³⁾.

Denkt men zich toch die dogmata als op zichzelf staande formules, dan zijn het niets dan abstractiën. Feitelijk daarentegen zijn de Dogmata levende planten, die haar vertakkingen in geheel het historisch verleden hebben, en met haar wortelen vastliggen in de Heilige Schrift... De Kerk belijdt haar belijdenis, en gelooft haar Dogma, niet omdat het alzoo in haar Formulieren van eenigheid staat, maar overmits ze vaststaat in de overtuiging, dat alzoo de Waarheid is, die ons in Gods Woord is geopenbaard. Niet de Confessie zelf, maar de Schriftuurlijke Waarheid, gelijk ze die in haar Confessie uitsprekt, is de inhoud van haar belijdenis. Het is en blijft alzoo de Heilige Schrift, die als principium unicum Theologiae (eenig beginsel der theologie) vlak onder de belijdenis ligt, en in die belijdenis moet uitkomen⁴⁾.

Wie zoo spreekt ziet de belijdenis der Kerk op een totaal ander niveau dan de wetenschap der theologie. De belijdenis gaat in waarde ver uit boven die wetenschap. Ze ligt in een andere „wereld". Ze heeft een geheel ander gezag. Ze is het eigendom der Kerk. Ze eischt dus ook een andere, een eigen interpretatie.

Wel heeft de Kerk bij het vaststellen van het dogma gebruik gemaakt van het licht, dat door wetenschappelijke studie reeds ontstoken was. Maar nooit heeft de Kerk het zoo gezien, dat haar dogma door de godgeleerden als zoodanig geformuleerd en door haar als resultaat van wetenschap eenvoudig kon overgenomen en geregistreerd worden. Het dogma ontstond uit zeer onderscheiden factoren. Namelijk:

1o. uit den strijd, die in den boezem der Kerk door de antithese van de leugen gewekt was; 2o. uit het geestelijk proces, dat de Kerk ten gevolge van dien strijd doorliep; 3o. uit het ambt, dat als zoodanig, tot het geven der beslissing werd opgeroepen; en 4o. uit de leiding des Heiligen Geestes, in de gebondenheid aan het Woord. De vrucht der wetenschap was dus slechts voor een deel in de formulering van het Dogma werkzaam, en nevens deze vrucht der wetenschap werkten allerlei andere factoren, die niet uit de wetenschap, maar uit de wereld, uit de Kerk, en uit den hemel, als we ons zoo mogen uitdrukken, op de formulering van het Dogma invloed oefenden. Vandaar dan ook, dat het Dogma niet gewacht heeft, tot de wetenschap met haar resultaten geroed was, maar dit resultaat vooruitliep, en eerst door zijn fixering de wetenschap in het rechte spoor heeft geleid. En als zoodanig nu ligt het Dogma niet in de wetenschap, maar staat als phaenomenon buiten haar, en kan als zoodanig object zijn van het wetenschappelijk onderzoek⁵⁾.

Of, o te vatte de zeer

om de het m de leu en als Belijde dat a terugg en in ketter wierd.

En Kerk alle le me inspar tend geleer togen enkele steeks dan, a aan z sprak ton sl de ir wierde tegene

Een nood d

in has noodk de gr Mer bence niet u

Nee poede Geest bereid Er opstel Synod er is wegzi worde zijn C artike Kerk naar

Same als volg

1o. I gestalte heidsin haar d 2o. D de Wa onder"

3o. D weten 4o. E teraard rie.

5o. V belijden naast, loren.

6o. B over de de belij

7o. E nooit m schappe

8o. E belijd worden

risch de Kerk en har heeft v denis h

H.

1) Enc Enkele et 2) Idem 3) Idem 4) Idem 5) Idem 6) De 7) Rem

OP

Blijke telijke van der scholen anders begerd wilden andere de gees achten groot t